

Z TRADYCJI MNISZEJ

31

JAN KASJAN

ROZMOWY O MODLITWIE

JAN KASJAN

ROZMOWY O MODLITWIE

ROZMOWY IX I X Z ABBA IZAAKIEM

Przekład

Arkadiusz Nocoń

TYNIEC

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Tytuł oryginału: Collationes Patrum XXIV (IX–X)

Opracowanie graficzne:

JAN NIEĆ

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów
Ldz. 96/2002, Tyniec, dnia 4.12.2002 r.
† Bernard Sawicki OSB, opat tyniecki

Wydanie trzecie, Kraków 2012

ISSN 0867-7050

ISBN 978-83-7354-454-3

© Copyright for the Polish translation by TYNIEC
Wydawnictwo Benedyktynów
ul. Benedyktyńska 37, 30-398 Kraków
tel. + 48 (12) 688-52-90; tel./fax + 48 (12) 688-52-91
e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl
www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa: TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

SPIIS TREŚCI

WPROWADZENIE	9
ROZMOWA IX Z ABBA IZAAKIEM	13
1. Wstęp	13
2. Abba Izaak o właściwościach modlitwy	14
3. Podstawy czystej i szczerzej modlitwy	15
4. Porównanie duszy do piórka lub puchu.....	17
5. Przyczyny ociążałości duszy	18
6. Widzenie pewnego starca obserwującego niespokojną pracę współbrata.....	21
7. Dlaczego łatwiej wzbudzić niż zachować dobre myśli?.....	23
8. Różnorodność modlitwy	24
9. Cztery rodzaje modlitwy.....	26
10. Kolejność modlitw	26
11. Prośby (<i>obsecrationes</i>).....	27
12. Modlitwy ustne (<i>orationes</i>)	27
13. Wspólne błagania (<i>postulationes</i>)	29
14. Dziękczynienia (<i>gratiarum actiones</i>).....	29
15. Zalecenia dotyczące wymienionych modlitw....	29
16. Do którego rodzaju modlitwy powinniśmy dążyć.....	32
17. Cztery rodzaje modlitwy zapoczątkował Jezus Chrystus	32

18. Modlitwa Pańska (por. Mt 6,9–13)	34
19. Niech przyjdzie królestwo Twoje (Mt 6,10).....	37
20. Niech Twoja wola się spełnia (Mt 6,10).....	38
21. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj (Mt 6,11).....	39
22. Przebacz nam nasze winy (Mt 6,12)	40
23. Nie wódź nas na pokuszenie (Mt 6,13).....	42
24. Powinno się prosić tylko o to, co zostało zawarte w Modlitwie Pańskiej	43
25. Modlitwa bardziej wzniosła od Modlitwy Pańskiej	44
26. Przyczyny żarliwej modlitwy.....	44
27. Rodzaje duchowych wzruszeń.....	45
28. Dlaczego nie zawsze jesteśmy zdolni opłakiwać swoje grzechy?	46
29. Łzy mogą wyrażać różne stany duszy	47
30. Płaczu nie powinno się wymuszać.....	49
31. Abba Antoni o doskonałej modlitwie	50
32. Oznaki wysłuchania modlitwy.....	50
33. Czy grzesznik może liczyć na wysłuchanie modlitwy?.....	51
34. Różne przyczyny wysłuchania	51
35. Modlitwa w izdebce	57
36. Wartość cichej i krótkiej modlitwy.....	58
ROZMOWA X Z ABBA IZAAKIEM.....	61
1. Wstęp	61
2. Zwyczaj ogłaszania Wielkanocy w prowincji egipskiej.....	61

3. Herezja antropomorfizmów i upadek abba Serapiona.....	64
4. Przyczyny odstępstwa starca Serapiona.....	66
5. Powstanie herezji antropomorfizmu.....	67
6. Dlaczego jednym objawia się Chrystus pokorny, a drugim chwalebny?	68
7. Jedyne cel mnicha	70
8. Jak pamiętać ciągle o Bogu?.....	72
9. Znaczenie doświadczenia dla zrozumienia spraw duchowych	74
10. Jak nauczyć się nieustannej modlitwy.....	75
11. Modlitwa nieustanna prowadzi do modlitwy doskonałej	83
12. Jak wytrwać bez roztargnień w czasie rozmyślenia?	87
13. Zmienności myśli.....	88
14. Jak osiągnąć stałość serca i myśli.....	89

WPROWADZENIE

Jan Kasjan (ok. 365 – ok. 435) jest jedną z najważniejszych postaci wśród mistrzów życia duchowego i pisarzy ascetycznych na Zachodzie. W głównym swoim dziele, zatytułowanym *Rozmowy z Ojcami*, zawarł on syntezę duchowości Wschodu i Zachodu pierwotnego monastycyzmu.

Urodził się pomiędzy 360 a 365 rokiem w bardzo religijnej rodzinie, najprawdopodobniej w naddunajskiej Dobrudży noszącej w czasach rzymskich nazwę *Scythia minor*, a obecnie znajdującej się w granicach Rumunii i Bułgarii. W młodości zdobył staranne wykształcenie (znał bardzo dobrze łacinę i grekę). Mając około osiemnastu lat udał się razem z nieco starszym przyjacielem, Germanusem, do Palestyny, do jednego z tamtejszych klasztorów, gdzie wstąpili do nowicjatu. Pod wpływem rozmowy z abba Pinufiuszem, który im opowiedział o życiu mnichów w Egipcie, zapragnęli *łaski jeszcze większej doskonałości, postanawiając niezwłocznie udać się do Egiptu*, jak to potem Jan wyraził w *Rozmowach* (XI,1).

Po złożeniu przełożonym obietnicy rychłego powrotu, obydwaj przyjaciele wyruszyli do Egiptu. Przebywali tam w latach 386 – 399, czyli w okresie,

w którym na pustyni egipskiej żyli najsłynniejsi Ojcowie. Młodzi mnisi odwiedzali wielu anachoretów, mnichów żyjących samotnie, pytając ich o różne aspekty życia doskonałego. Te rozmowy, spisane po latach, stały się treścią *Rozmów z Ojcami*, dzieła, które przez ponad 1500 lat stało się jedną z głównych lektur mnichów, a potem także zakonników na Zachodzie.

Na skutek burzliwych sporów, jakie wzbudził ok. 399 roku Teofil, patriarcha Aleksandrii, wokół doktryny Orygenesusa, opuścili Egipt i udali się do Konstantynopola, gdzie zostali przyjęci przez św. Jana Chryzostoma, patriarchę stolicy, słynnego mówcę, uznawanego dzisiaj za jednego z najwybitniejszych Ojców Kościoła. Jan Chryzostom wyświęcił Germanusa na kapłana, a Jana na diakona. Po kilku latach na skutek intryg tego samego Teofila z Antiochii, Jan Chryzostom został pozbawiony stolicy biskupiej i skazany na wygnanie. Kasjan i Germanus udali się wówczas, w 405 roku, do Rzymu z misją obrony Jana Chryzostoma u papieża Innocentego I. Dostarczyli mu oni listy kleru konstantynopolitańskiego informujące o prześladowaniach, jakie spotkały biskupa Konstantynopola.

W Rzymie Kasjan poznał i zaprzyjaźnił się z diakonem Leonem, późniejszym papieżem Leonem Wielkim. Tutaj także został wyświęcony na kapłana. W Rzymie także prawdopodobnie zmarł jego

przyjaciel, Germanus. Niedługo po roku 415 Kasjan, z nieznanых powodów, udał się do Marsylii. Tutaj założył dwa klasztory: jeden dla mnichów (klasztor św. Wiktora) i drugi dla mniszek (klasztor Zbawiciela). W Marsylii, za namową przyjaciół, Kasjan napisał trzy dzieła: *Reguła życia mnichów*, *Rozmowy z Ojcami* (24 rozmowy) i *O Wcieleniu Pańskim przeciw Nestoriuszowi*. Tutaj też zmarł, prawdopodobnie w roku 435.

Szczególne miejsce w pismach Kasjana zajmuje modlitwa. W *Rozmowie IX* omawia on cztery podstawowe rodzaje modlitwy [*orationum species*]: prośby [*obsecrationes*], modlitwy ustne [*orationes*], wspólne błagania [*postulationes*], dziękczynienia [*gratiarum actiones*]), zaznaczając, że modlitwą doskonałą jest „modlitwa płomienna”, którą „sam Duch Święty, bez naszego udziału, zanosz do Boga” i której nie można „wyrazić słowami czy nawet objąć myślą” (IX,15). Ten właśnie rodzaj modlitwy, „przekraczający wszystko, co podlega zmysłom” (IX,25), Kasjan zaleca mnichom, uważając go za najwyższą formę kontemplacji. Przedstawiony tomik zawiera dwie rozmowy z abba Izaakiem dotyczące modlitwy.

Abba Izaak żył na przełomie IV i V wieku. Pochodził z biednej rodziny. Na pustynię udał się pod wpływem pustelników, którzy w jego wsi sprzedawali swoje wyroby. Był kapłanem w Celach. Podobno znał na pamięć całe Pismo Święte. Słynął

także z troski o chorych i pielgrzymów, dla których wybudował przytułek. W czasie zamieszek na pustyni, wywołanych „Listem Wielkanocnym” biskupa Teofila (por. *Rozmowa X,2,1nn*), musiał – po trzydziestu latach pobytu – opuścić Cele (ok. 400 r.), dokąd powrócił, gdy nastał pokój. Tematem rozmów IX i X jest wykład abba Izaaka o modlitwie doskonałej (*Rozmowa IX*) i o sposobie jej osiągnięcia (*Rozmowa X*). W *Rozmowie IX* została też szczegółowo omówiona modlitwa *Ojcze nasz*.

Znaczenie i wpływ Jana Kasjana na rozwój duchowości na Zachodzie trudno przecenić. Jego teksty czytali i na nich się kształtowali praktycznie wszyscy mnisi, a później zakonnicy. Zalecali je czytać Kasjodor, św. Benedykt z Nursji, św. Dominik, św. Tomasz z Akwinu, św. Ignacy Loyola i św. Teresa z Avili – żeby wymienić tylko największe postacie w duchowej tradycji Zachodu.

Mamy nadzieję, że publikowany fragment *Rozmów z Ojcami*¹, dotyczący modlitwy, pomoże współczesnemu Czytelnikowi zaczerpnąć coś ze starej, wypróbowanej mądrości w tej dziedzinie i pogłębić swoją osobistą modlitwę.

Redakcja

---

¹ JAN KASJAN, *Rozmowy z Ojcami, t 1, Rozmowy I–X*, przekł. i oprac. ks A. NOCOŃ, Kraków 2002.